

**Асоціація політичних психологів України
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України**

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

**(за даними всеукраїнського репрезентативного
опитування, проведеного 1–12 серпня 2021 року)**

**Громадсько-політична ситуація в Україні : Довідковий бюлетень.
Серпень ' 2021 / За ред. М. М. Слюсаревського ; Упоряд. Л. П. Черниш. – К.,
2021. – 58 с.**

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 1–12 серпня 2021 р.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь: *Л.І. Гриценко, М. М. Слюсаревський, Л. П. Черниш, С. Л. Чуніхіна.*

Адреса:

04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15
тел. 425-24-08,
факс 425-45-56
e-mail: info@ispp.org.ua

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології НАПН України обов'язкове

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021

З М І С Т

Попередні зауваження.....	4-5
1. Ставлення громадян до Незалежності України, святкування її 30-річчя, національних символів.....	6-23
<i>Резюме.....</i>	<i>24-29</i>
2. Оцінка громадянами деяких аспектів суспільно-політичної ситуації	30-34
<i>Резюме.....</i>	<i>37-37</i>
3. Електоральні преференції населення	38-44
4. Пандемія COVID-19: ставлення громадян до карантинних заходів та вакцинації.....	45-57
<i>Резюме.....</i>	<i>58-59</i>

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, проведено Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 1–12 серпня 2021 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом інтерв'ювання. Опитано 1200 респонденти у всіх регіонах України за винятком АР Крим, м. Севастополя і захоплених сепаратистами окремих районів Донецької та Луганської областей. Похибка вибірки становить 3,2%.

Основні соціально-демографічні характеристики вибіркової сукупності:
за віком:

- 18–29 років – 21,2%;
- 30–55 років – 43,8%;
- 56 років і старше – 35,0%;

чоловіки – 46,0%;

жінки – 54,0%;

за рівнем освіти:

- повна вища – 18,2%;
- неповна вища, середня спеціальна – 23,2%;
- повна середня – 40,4%;
- неповна середня – 18,2%;

українці – 91,5%;

росіяни – 6,6%;

особи інших національностей – 1,9%;

за родом занять:

- працівники промисловості – 10,9%;
- працівники сільського господарства – 6,4%;
- працівники сфери обслуговування – 17,7%;
- держслужбовці – 3,5%;
- працівники освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо – 9,1%;
- студенти, учні – 4,5%;
- підприємці – 7,9%;
- військовослужбовці (МВС, СБУ) – 1,4%;
- пенсіонери – 23,4%;
- безробітні – 6,8%;
- домогосподарки – 6,3%;
- особи іншого роду занять – 2,1%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі макрорегіони:

- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування у міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

1. СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ, СВЯТКУВАННЯ ЇЇ 30-РІЧЧЯ, УЯВЛЕННЯ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ СИМВОЛИ

Розподіл відповідей на запитання *“Чи підтверджуєте Ви прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України?”* (у %)

	Вересень ь 2014 р.	Вересень ь 2015 р.	Вересень ь 2016 р.	Вересень ь 2017 р.	Вересень ь 2018 р.	Вересень ь 2019 р.	Вересень ь 2020 р.	Серпень ь 2021 р.
так	92,4	91,0	92,1	93,1	92,6	95,9	95,3	94,0
ні	7,6	9,0	7,9	6,9	7,4	4,1	4,7	6,0

Довідково. Згідно з даними ЦВК 1 грудня 1991 р. на аналогічне запитання всеукраїнського референдуму відповіли “так” понад 90% його учасників, проте вони становили лише 76,03% усіх громадян, що досягли 18-річного віку. Тому саме з останньою, а не першою цифрою правомірно порівнювати відповідні результати всеукраїнських опитувань дорослого населення.

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень ь 2014 р.	Вересень ь 2015 р.	Вересень ь 2016 р.	Вересень ь 2017 р.	Вересень ь 2018 р.	Вересень ь 2019 р.	Вересень ь 2019 р.	Серпень ь 2021 р.
так	97,7	97,8	96,2	95,8	92,2	99,1	99,6	98,1
ні	2,3	2,2	3,8	4,2	7,8	0,9	0,4	1,9

Центральний макрорегіон

	Вересень ь 2014 р.	Вересень ь 2015 р.	Вересень ь 2016 р.	Вересень ь 2017 р.	Вересень ь 2018 р.	Вересень ь 2019 р.	Вересень ь 2019 р.	Серпень ь 2021 р.
так	95,1	92,1	91,9	90,6	93,9	95,8	93,8	95,2
ні	4,9	7,9	8,1	9,4	6,1	4,2	6,2	4,8

Східний макрорегіон

	Вересень ь 2014 р.	Вересень ь 2015 р.	Вересень ь 2016 р.	Вересень ь 2017 р.	Вересень ь 2018 р.	Вересень ь 2019 р.	Вересень ь 2019 р.	Серпень ь 2021 р.
так	85,5	88,9	93,1	90,9	94,3	94,1	93,2	91,3
ні	14,5	11,1	6,9	9,1	5,7	5,9	6,8	8,7

Південний макрорегіон

	Вересень ь 2014 р.	Вересень ь 2015 р.	Вересень ь 2016 р.	Вересень ь 2017 р.	Вересень ь 2018 р.	Вересень ь 2019 р.	Вересень ь 2019 р.	Серпень ь 2021 р.
так	96,6	78,8	82,0	96,9	85,2	95,2	97,1	88,8

ні	3,4	21,2	18,0	3,1	14,8	4,8	2,9	11,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	97,2	94,8	91,1
ні	2,8	5,2	8,9

Розподіл відповідей на запитання “Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою?” (у %)

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	45,2	44,1	35,3	43,0	36,6	29,9	34,7	30,5	33,8
ні	39,8	35,0	50,0	38,6	42,6	49,6	40,8	47,5	43,3
важко відповісти	15,0	20,8	14,7	18,4	20,7	20,4	24,6	22,0	22,9

У регіональному розрізі:
Західний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	37,9	59,2	58,8	39,0	34,9	34,2	38,6	36,2	38,3
ні	41,8	23,9	25,5	39,2	30,1	39,8	29,2	37,7	41,4
важко відповісти	20,3	16,9	15,7	21,8	34,8	26,0	32,2	26,1	20,3

Центральний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	40,2	36,8	33,6	46,4	40,7	36,2	43,7	37,8	39,3
ні	39,4	33,8	47,1	33,7	40,1	45,4	34,6	45,0	37,7
важко відповісти	20,4	29,4	19,3	20,0	19,2	18,4	21,6	17,2	23,0

Східний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	55,3	38,9	24,2	40,8	30,5	21,8	22,8	14,5	23,7
ні	35,2	44,2	68,7	41,8	52,0	56,3	54,7	61,8	50,7
важко відповісти	9,5	16,9	7,1	17,4	17,5	21,8	22,5	23,7	25,5

Південний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	43,2	56,8	22,2	44,9	41,0	20,7	29,5	34,6	31,6
ні	48,3	30,1	61,5	45,9	52,4	66,7	43,4	39,7	47,4
важко відповісти	8,4	13,1	16,3	9,2	6,6	12,6	27,1	25,7	21,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	39,0	37,4	26,1
ні	35,5	41,0	51,0
важко відповісти	25,5	21,6	22,9

Розподіл відповідей на запитання “А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава?” (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	74,7	73,9	74,2	71,1	71,7	73,2	71,3	70,4
ні	11,7	14,4	13,0	13,1	14,0	9,3	11,6	11,7
важко відповісти	13,6	11,7	12,8	15,8	14,3	17,4	17,1	17,9

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	92,8	84,3	80,2	78,9	75,8	79,0	76,9	80,8
ні	2,5	10,5	9,1	8,8	10,0	5,2	8,2	6,9
важко відповісти	4,7	5,2	10,8	12,2	14,1	15,9	14,9	12,3

Центральний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	74,7	75,5	75,6	74,4	72,9	75,8	75,9	75,1
ні	9,4	11,6	12,8	11,5	13,8	9,7	10,9	12,7
важко відповісти	15,8	12,9	11,6	14,1	13,3	14,5	13,3	12,3

Східний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	62,9	73,2	72,5	66,6	74,0	67,6	63,6	61,8
ні	19,3	13,3	10,3	14,8	11,8	11,3	14,2	10,7
важко відповісти	17,8	13,6	17,2	18,6	14,2	21,2	22,2	27,5

Південний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	79,5	49,6	62,0	56,4	53,3	69,8	64,0	55,6
ні	11,7	34,8	27,7	22,5	28,1	10,1	14,0	20,3
важко відповісти	8,8	15,6	10,2	21,1	18,5	20,2	22,1	24,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	75,8	71,9	65,2
ні	9,9	10,0	15,0
важко відповісти	14,3	18,1	19,8

Розподіл відповідей на запитання *“Наближається святкування 30-ї річниці Незалежності України. Які думки та почуття у Вас виникають у зв’язку з цією датою”* (у %)

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
це викликає в мене передусім гордість як у громадянина	22,3	14,8	17,0	16,0	18,8	27,3	17,4	22,4
разом з гордістю я відчуваю гіркоту втрат і невиправданих сподівань	30,5	35,8	33,2	29,8	29,6	29,1	28,2	34,4
це буде передусім нагода розважитись і відпочити	5,5	12,2	10,2	11,9	9,2	12,0	15,6	13,0
вважаю цю святкову метушню спробою відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	21,2	21,6	22,9	26,3	27,0	15,1	19,1	17,9
цей день для мене не є святом	11,5	11,2	11,3	9,0	8,3	6,8	10,0	8,8
важко відповісти	8,9	4,6	5,4	6,9	7,2	9,6	9,6	3,4

Примітка. У 2014–2020 рр. формулювання запитання було таким: *“Як Ви сприйняли святкування нинішньої річниці незалежності України?”*

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це викликає в мене передусім гордість як у громадянина	26,0	26,7	13,6	22,2
разом з гордістю я відчуваю гіркоту втрат і невиправданих сподівань	32,5	35,7	32,5	38,5
це буде передусім нагода розважитись і відпочити	5,3	9,8	24,0	11,9
вважаю цю святкову метушню спробою відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	21,1	18,7	15,7	14,8
цей день для мене не є святом	10,2	6,5	10,7	9,6
важко відповісти	4,9	2,6	3,6	3,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
це викликає в мене передусім гордість як у громадянина	26,8	24,2	17,4
разом з гордістю я відчуваю гіркоту втрат і невиправданих сподівань	20,5	36,4	40,3
це буде передусім нагода розважитись і відпочити	27,2	11,2	6,7
вважаю цю святкову метушню спробою відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	14,6	16,6	21,7
цей день для мене не є святом	7,5	8,6	10,0
важко відповісти	3,5	3,0	3,8

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до того, що з нагоди 30-ї річниці Незалежності України в Києві буде проведено військовий парад?”** (у %):

цілком позитивно	17,7	47,1
скоріше позитивно	29,4	
скоріше негативно	19,8	32,9
зовсім негативно	13,1	
важко відповісти	10,9	
мені це байдуже	9,1	

Довідково. 1. У 2019 рю розподіл відповідей на запитання **“Як Ви поставилися до того, що цього року на День Незалежності України в Києві не було військового параду?”** був таким (у %):

цілком позитивно	33,0	63,0
скоріше позитивно	30,0	
скоріше негативно	9,8	14,8
зовсім негативно	5,0	
важко відповісти	11,5	
мені це байдуже	10,7	

2. Динаміка розподілу відповідей на запитання **“Як Ви поставилися до проведення в Києві військового параду на честь нинішньої річниці незалежності України?”** (у %):

	Вересень 2016 р.		Вересень 2017 р.		Вересень 2018 р.	
цілком позитивно	21,2	50,5	21,0	52,9	20,2	50,3
скоріше позитивно	29,3		31,9		30,1	
скоріше негативно	15,9	25,3	15,7	24,3	17,3	25,5
зовсім негативно	9,4		8,6		8,2	
важко відповісти	13,0		11,2		15,2	
мені це байдуже	11,2		11,6		8,9	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	43,6	51,9	42,3	49,6
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	33,7	33,4	36,9	19,6
важко відповісти	11,5	8,8	11,9	14,3
мені це байдуже	11,1	5,9	8,9	16,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	56,4	47,5	41,1
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	22,4	33,9	37,9
важко відповісти	12,0	8,6	13,0
мені це байдуже	9,2	10,0	8,0

Розподіл відповідей на запитання “Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?”, у %

	Вересень 2015 н.	Вересень 2018 н.	Вересень 2019 н.	Серпень 2021 р.
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	54,5	56,5	57,8	52,0
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	42,2	47,0	47,8	47,2
Проголошення незалежності України у 1991 році	32,7	37,4	39,1	42,8
Досягнення українських спортсменів	36,9	48,0	47,5	38,8
Збройні сили України	23,4	32,3	34,3	36,4
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	37,7	38,4	42,1	35,3
Волонтерський рух	не було у списку	36,0	36,7	33,7
Революція Гідності 2014–2015 років та збройна відсіч російській агресії	36,4	28,4	28,3	33,0
Перемога у Другій світовій	43,8	46,7	44,5	29,4
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	17,4	21,9	27,2	24,6
Міжнародне визнання України в сучасному світі	24,2	23,7	27,3	24,1
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук’яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	21,6	24,0	27,6	23,3
Досягнення української космонавтики	17,0	20,6	18,3	17,8
Помаранчева революція 2004 року	13,2	10,9	13,6	17,6
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	15,2	16,1	14,9	17,5
Повоєнна відбудова народного господарства (у 2-й половині 1940-х років)	20,9	18,8	17,4	17,2
Вітчизняна система освіти	6,1	8,2	7,2	12,2
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	14,4	14,2	15,3	11,5
Українська революція 1917–1921 років	6,0	6,9	6,3	9,1
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	не було у списку	не було у списку	не було у списку	9,1
Інше	2,7	1,1	1,4	2,4
Важко відповісти	6,1	4,0	3,1	4,1

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	53,2	48,0	56,9	50,4
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	38,1	52,2	50,7	39,3
Проголошення незалежності України у 1991 році	54,7	52,6	20,9	40,7
Досягнення українських спортсменів	26,0	38,5	41,9	57,0
Збройні сили України	29,8	45,0	29,8	36,3
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	36,6	42,6	22,4	40,0
Волонтерський рух	32,1	40,9	26,8	29,6
Революція Гідності 2014–2015 років та збройна відсіч російській агресії	52,8	44,6	10,3	11,9
Перемога у Другій світовій війні	21,5	31,3	20,4	61,5
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	34,3	31,1	12,1	14,8
Міжнародне визнання України в сучасному світі	21,1	29,6	19,8	22,2
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	35,5	32,2	5,6	13,3
Досягнення української космонавтики	14,7	20,7	13,0	25,9
Помаранчева революція 2004 року	17,4	28,7	4,1	14,1
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	30,6	22,4	6,5	3,0
Повоєнна відбудова народного господарства (у 2-й половині 1940-х років)	8,7	20,9	16,2	23,7
Вітчизняна система освіти	6,4	16,1	11,2	12,6
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	3,8	14,6	10,0	20,0
Українська революція 1917–1921 років	7,9	15,0	2,4	8,1
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	7,5	10,9	5,6	14,8
Інше	4,5	2,2	1,2	2,2
Важко відповісти	0,8	3,9	5,3	8,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	49,0	51,9	53,8
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	46,6	47,1	47,6
Проголошення незалежності України у 1991 році	38,3	45,8	41,7
Досягнення українських спортсменів	45,8	38,6	34,8
Збройні сили України	39,9	37,6	32,6
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	36,0	35,0	35,2
Волонтерський рух	34,0	34,2	32,9
Революція Гідності 2014–2015 років та збройна відсіч російській агресії	34,0	34,0	31,2
Перемога у Другій світовій війні	28,9	25,1	35,2
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	23,3	27,0	22,4
Міжнародне визнання України в сучасному світі	25,7	24,1	23,1
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	19,4	24,3	24,6
Досягнення української космонавтики	15,0	19,4	17,4
Помаранчева революція 2004 року	19,4	16,9	17,4
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	17,4	17,1	18,1
Повоєнна відбудова народного господарства (у 2-й половині 1940-х років)	9,9	15,8	23,3
Вітчизняна система освіти	11,9	13,1	11,2
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	6,7	10,6	15,5
Українська революція 1917–1921 років	10,7	8,0	9,5
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	13,8	8,7	6,7
Інше	3,2	2,5	1,9
Важко відповісти	4,0	3,4	5,0

Розподіл відповідей на запитання “Що для Вас особисто є символом України?”, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2018 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	68,1	1	77,1	1	75,2	1
національне вбрання, вишиті рушники	61,4	2	62,3	2	53,7	2
українська мова	не було у списку	не було у списку	52,1	3	49,9	3
українська народна пісня	38,8	4	50,3	5	41,9	4
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	44,3	3	50,6	4	41,5	5
Дніпро	37,6	5	37,5	6	36,8	6
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	35,9	7	37,0	7	35,2	7
Карпатські гори	29,2	8	32,4	9	35,2	8
червона калина	36,8	6	33,9	8	28,9	9
Майдан Незалежності в Києві	27,9	9	26,9	11	25,2	10
національна валюта (гривня)	27,4	10	27,1	10	20,8	11
гетьманська булава	21,9	12	24,1	13	26,5	12
ФК “Динамо” (Київ)	15,6	17	18,7	14	20,2	13
зброя та спорядження українського козацтва	13,3	18	16,0	18	19,9	14
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан”, АН-225 “Мрія”, Ан-148, АН- 158 та ін.)	12,9	19	15,4	19	19,3	15
Чорне море	16,3	16	16,3	16	18,3	16
Чорнобиль	9,9	21	13,5	22	17,7	17
о. Хортиця	20,9	13	17,1	15	17,2	18
Тарасова могила на канівській кручі	17,2	15	15,1	20	15,8	19
верби, тополі	17,9	14	16,0	17	14,0	20
пшеничне (житнє) колосся	22,8	11	24,6	12	12,9	21
Донбас	10,3	20	11,9	21	11,8	22
церковна і релігійна символіка	6,7	22	10,0	23	11,3	23
ФК “Шахтар” (Донецьк)	5,6	23	7,6	24	10,6	24
інше	2,8		3,2		1,0	
вважаю, що Україна не має символів	2,5		1,1		0,8	
важко відповісти	3,8		1,4		0,9	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	85,0	75,0	70,2	68,9
національне вбрання, вишиті рушники	47,0	59,1	50,1	57,0
українська мова	59,4	58,9	30,7	48,9
українська народна пісня	41,7	44,1	36,3	48,9
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	33,1	43,3	40,7	54,1
Дніпро	27,1	35,0	49,0	31,1
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	28,9	42,2	29,2	38,5
Карпатські гори	32,3	37,6	33,9	35,6
червона калина	25,6	36,5	18,9	34,8
Майдан Незалежності в Києві	30,1	30,7	12,7	28,1
національна валюта (гривня)	13,5	29,6	12,7	25,9
гетьманська булава	24,8	31,5	13,3	45,9
ФК “Динамо” (Київ)	15,4	23,0	18,3	24,4
зброя та спорядження українського козацтва	13,2	27,8	12,4	25,2
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан”, АН-225 “Мрія”, Ан-148, АН-158 та ін.)	13,2	24,3	12,4	31,1
Чорне море	9,4	20,2	10,0	50,4
Чорнобиль	7,9	24,1	16,2	18,5
о. Хортиця	6,0	15,2	25,1	25,9
Тарасова могила на канівській кручі	5,3	24,3	5,3	33,3
верби, тополі	4,9	20,4	10,3	19,3
пшеничне (житнє) колосся	11,3	14,6	5,9	28,1
Донбас	6,0	10,9	17,4	11,9
церковна і релігійна символіка	18,4	8,7	7,4	16,3
ФК “Шахтар” (Донецьк)	7,5	8,7	12,4	18,5
інше	0,8	2,0	0,0	0,7
вважаю, що Україна не має символів	0,0	0,7	1,8	0,0
важко відповісти	0,0	1,3	0,6	2,2

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	80,7	74,3	72,9
національне вбрання, вишиті рушники	52,8	55,7	51,7
українська мова	48,4	51,5	48,8
українська народна пісня	35,4	43,7	43,6
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	38,6	43,2	41,2
Дніпро	38,2	35,9	36,9
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	34,6	35,9	34,5
Карпатські гори	35,4	38,2	31,2
червона калина	28,7	29,5	28,3
Майдан Незалежності в Києві	28,0	27,4	20,7
національна валюта (гривня)	23,2	21,7	18,3
гетьманська булава	28,0	28,9	22,6
ФК “Динамо” (Київ)	23,6	19,6	18,8
зброя та спорядження українського козацтва	21,7	20,3	18,3
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 “Руслан”, АН-225 “Мрія”, Ан-148, АН-158 та ін.)	18,1	19,8	19,3
Чорне море	18,5	19,4	16,9
Чорнобиль	18,5	17,5	17,4
о. Хортиця	18,9	15,4	18,3
Тарасова могила на канівській кручі	13,8	15,8	16,9
верби, тополі	14,6	14,3	13,3
пшеничне (житнє) колосся	9,8	14,3	13,1
Донбас	11,0	12,5	11,2
церковна і релігійна символіка	7,9	11,2	13,6
ФК “Шахтар” (Донецьк)	15,0	10,8	7,6
інше	2,4	1,0	0,2
вважаю, що Україна не має символів	0,8	0,8	0,7
важко відповісти	0,4	0,6	1,7

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

Розподіл відповідей на запитання “Хто з історичних діячів і (чи) наших видатних сучасників для Вас особисто найбільшою мірою символізує Україну?”, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2015 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу
Тарас Шевченко	65,5	1	72,7	1	69,5	1
Леся Українка	48,9	2	50,6	2	46,8	2
Ярослав Мудрий	30,4	5	33,7	5	32,3	3
Михайло Грушевський	27,0	6	30,3	7	30,7	4
Богдан Хмельницький	37,1	3	45,5	3	29,9	5
Іван Франко	не було у списку	–	36,5	4	29,5	6
Небесна сотня	32,6	4	30,9	6	27,3	7
Ліна Костенко	24,0	9	27,4	9	26,3	8
Богдан Ступка	23,0	10	21,8	12	25,9	9
Віталій і Володимир Клички	25,5	8	20,8	14	23,2	10
Микола Амосов	не було у списку	–	15,5	18	23,0	11
Володимир Великий	21,3	11	27,5	8	22,4	12
Степан Бандера	18,3	13	21,9	11	21,0	13
Борис Патон	9,3	21	12,5	22	18,4	14
Василь Стус	13,8	18	15,3	19	18,0	15
В'ячеслав Чорновіл	16,4	15	20,9	13	17,8	16
Іван Мазепа	18,1	14	19,5	15	17,7	17
Валерій Лобановський	11,8	20	14,3	20	17,7	18
Андрій Шевченко (Шева)	не було у списку	–	не було у списку	–	15,3	19
Роксолана	15,8	16	12,9	21	14,9	20
Олександр Усик	не було у списку	–	18,9	16	14,4	21
Ніна Матвієнко	не було у списку	–	17,4	17	14,4	22
Святослав Вакарчук	26,0	7	22,9	10	12,7	23
Володимир Зеленський	не було у списку	–	не було у списку	–	9,3	24
Іван Кожедуб	не було у списку	–	не було у списку	–	8,6	25
Симон Петлюра	6,1	27	8,4	26	7,7	26
Нестор Махно	8,3	22	8,5	25	7,2	27
Сидір Ковпак	не було у списку	–	5,2	29	6,8	28
Олег Сенцов	не було у списку	–	12,3	23	6,6	39
Юлія Тимошенко	6,9	25	6,0	27	4,8	30
Джамала	не було у списку	–	11,4	24	не було у списку	–
Петро Порошенко	8,2	23	5,9	28	не було у списку	–
Надія Савченко	19,8	12	2,5	30	не було у списку	–
Софія Ротару	14,6	17	не було у списку	–	не було у списку	–
Руслана Лижичко	13,3	19	не було у списку	–	не було у списку	–
Раїса Кириченко	7,6	24	не було у списку	–	не було у списку	–

	Жовтень 2015 р.	<i>Місце у рейтингу</i>	Вересень 2015 р.	<i>Місце у рейтингу</i>	Серпень 2021 р.	<i>Місце у рейтингу</i>
Верка Сердючка (А. Данилко)	6,3	26	не було у списку	—	не було у списку	—
Дмитро Ярош	4,1	28	не було у списку	—	не було у списку	—
Арсеній Яценюк	1,7	29	не було у списку	—	не було у списку	—
інші	1,2		1,7		1,3	
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	11,2		7,3		6,3	
важко відповісти	4,0		3,3		3,9	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Тарас Шевченко	74,8	68,3	67,0	69,6
Леся Українка	49,2	49,1	36,3	59,3
Ярослав Мудрий	28,2	38,3	22,7	43,7
Михайло Грушевський	36,1	40,0	13,0	32,6
Богдан Хмельницький	33,8	30,7	21,5	40,7
Іван Франко	41,0	33,9	10,9	38,5
Небесна сотня	39,8	32,6	14,7	15,6
Ліна Костенко	30,8	35,7	12,1	21,5
Богдан Ступка	20,3	27,2	24,2	37,0
Віталій і Володимир Клички	18,4	29,1	20,1	20,0
Микола Амосов	13,9	24,6	19,5	44,4
Володимир Великий	23,7	27,2	9,4	36,3
Степан Бандера	39,1	24,6	8,0	5,9
Борис Патон	13,9	20,7	13,0	33,3
Василь Стус	25,2	26,1	5,9	6,7
В'ячеслав Чорновіл	28,2	22,8	4,1	14,1
Іван Мазепа	19,5	26,3	7,1	11,1
Валерій Лобановський	8,6	24,3	10,0	31,9
Андрій Шевченко (Шева)	15,8	12,2	12,1	32,6
Роксолана	12,8	16,3	13,3	18,5
Олександр Усик	16,9	11,5	11,8	25,9
Ніна Матвієнко	14,3	15,9	8,3	25,2
Святослав Вакарчук	8,6	15,7	13,9	7,4
Володимир Зеленський	5,6	10,0	10,9	9,6
Іван Кожедуб	4,9	12,0	3,2	17,8
Симон Петлюра	7,5	14,6	1,2	0,7
Нестор Махно	3,8	9,8	8,6	1,5
Сидір Ковпак	0,4	9,8	2,7	20,0
Олег Сенцов	6,4	10,4	1,8	5,9
Юлія Тимошенко	5,3	5,9	3,5	3,0
інші	1,5	2,6	0,0	0,0
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	4,1	5,4	8,0	9,6
важко відповісти	1,1	4,6	3,5	8,1

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
Тарас Шевченко	66,5	69,2	71,7
Леся Українка	45,3	51,0	42,4
Ярослав Мудрий	29,5	31,6	34,8
Михайло Грушевський	30,7	33,3	27,4
Богдан Хмельницький	27,2	30,4	31,0
Іван Франко	28,3	31,0	28,3
Небесна сотня	23,6	30,4	25,5
Ліна Костенко	24,8	30,8	21,7
Богдан Ступка	20,9	26,0	28,8
Віталій і Володимир Клички	26,8	24,1	19,8
Микола Амосов	14,6	21,9	29,5
Володимир Великий	18,9	23,0	23,8
Степан Бандера	18,9	21,5	21,7
Борис Патон	10,2	18,8	22,9
Василь Стус	14,2	18,8	19,3
В'ячеслав Чорновіл	16,9	19,0	16,7
Іван Мазепа	11,4	18,6	20,2
Валерій Лобановський	13,8	18,1	19,5
Андрій Шевченко (Шева)	20,5	17,3	9,5
Роксолана	14,2	15,4	14,8
Олександр Усик	19,3	14,8	11,0
Ніна Матвієнко	7,5	14,6	18,3
Святослав Вакарчук	18,9	14,1	7,1
Володимир Зеленський	11,0	10,1	7,1
Іван Кожедуб	2,8	7,4	13,6
Симон Петлюра	5,1	8,4	8,3
Нестор Махно	6,3	7,4	7,4
Сидір Ковпак	2,0	6,1	10,7
Олег Сенцов	5,9	7,6	5,7
Юлія Тимошенко	3,9	4,6	5,5
інші	1,6	1,9	0,5
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	7,5	5,9	6,2
важко відповісти	3,5	3,6	4,5

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

Резюме

З кожним роком зростає кількість громадян, які вважають проголошення Незалежності України предметом національної гордості

1. Переважна більшість українських громадян з усіх регіонів України зберігає прихильність до державної незалежності. Нині підтверджують прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України 94% респондентів. Серед мешканців Західного макрорегіону¹ цей показник сягає 98,1%, Центрального – 95,2%, Східного – 91,3%, Південного – 88,8%.

Розподіл відповідей на запитання **“Чи підтверджуєте Ви прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України?”** (у % до загальної кількості громадян, що досягли 18-річного віку)

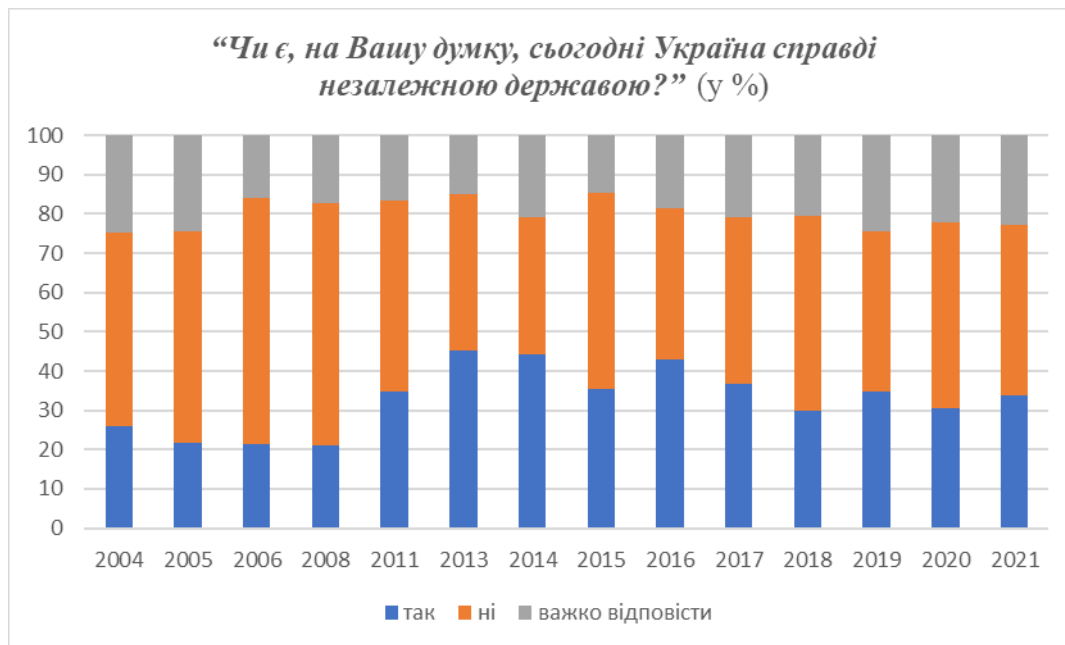
	Результати Всеукраїнського референдуму 1991 року	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
так	76,03	92,4	91,0	92,1	93,1	92,6	95,9	95,3	94,0
ні	6,4	7,6	9,0	7,9	6,9	7,4	4,1	4,7	6,0

Довідково. Згідно з даними ЦВК 1 грудня 1991 р. на аналогічне запитання всеукраїнського референдуму відповіли “так” понад 90% його учасників, проте вони становили лише 76,03% усіх громадян, що досягли 18-річного віку. Тому саме з останньою, а не першою цифрою правомірно порівнювати відповідні результати всеукраїнських опитувань дорослого населення.

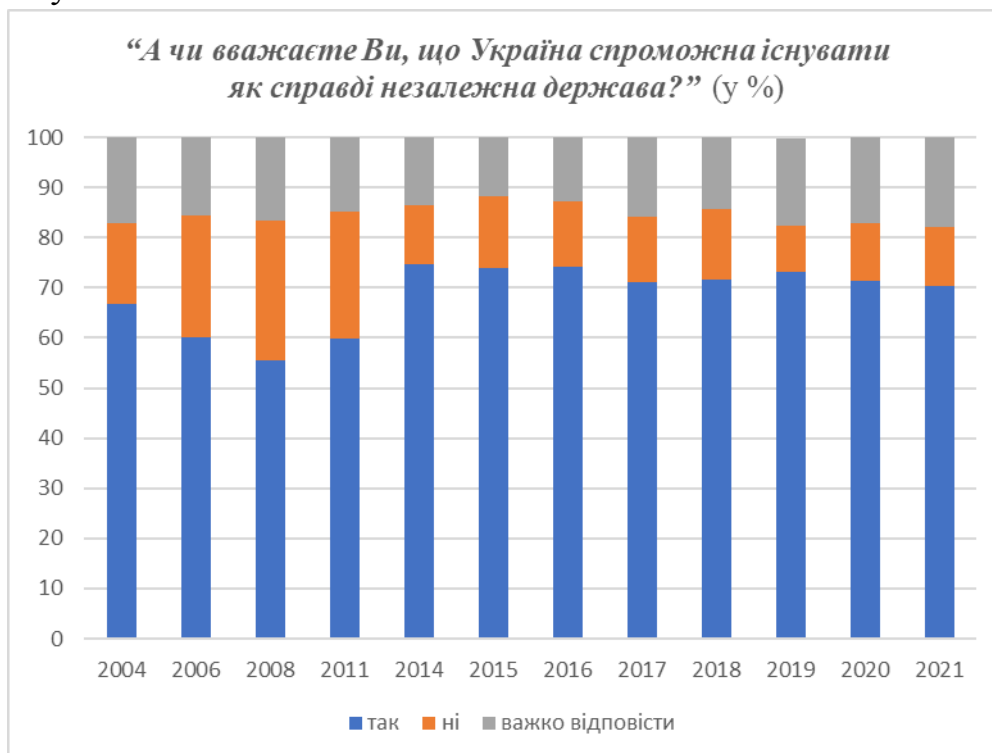

Водночас лише третина (33,8%) громадян вважають Україну справді незалежною державою, 43,3% так не вважають, а близько чверті (22,9%) утруднюються з відповіддю. Якщо подивитися на динаміку відповідей на це запитання в ретроспективі, то можна помітити, що частка респондентів, які не вірять у те, що Україна є справді незалежною, поступово, хоч і повільно, скорочується.

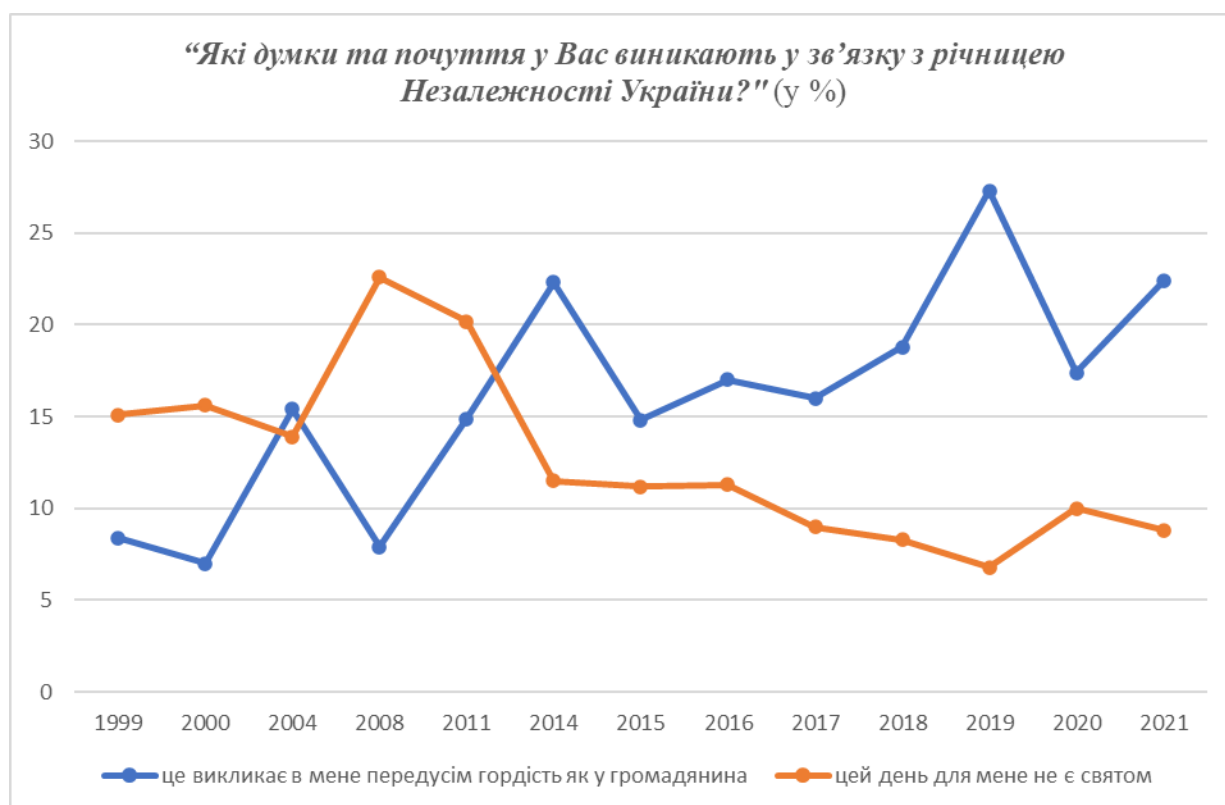
Проте 70,4% респондентів вважає, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава, і лише кожен восьмий (11,7%) – що не спроможна. Варто зазначити, що досить високий рівень суспільного оптимізму встановився з 2014 року, відколи частка респондентів, упевнених у спроможності України до справжньої незалежності, не опускалася нижче позначки у 70%.

2. Наближення святкування 30-ї річниці Незалежності України викликає передусім гордість у майже кожного четвертого громадянина (22,4%). Ще 34,4% відчують у зв'язку з цією датою гордість, хоча й з домішкою гіркоти втрат від невиправданих сподівань. Невпинно скорочується частка респондентів, для яких річниця Незалежності взагалі не є святом. Нині таких відповідей 8,8%, тоді як у 2020-му було 10%, у 2010-му

– 22,6%.

3. Близько половини респондентів (47,1%) цілком або скоріше позитивно ставляться до проведення в Києві військового параду з нагоди 30-ї річниці Незалежності України. Третина громадян (32,9%) мають до цього цілком або скоріше негативне ставлення. Найбільш схвально ставляться до військового параду респонденти віком 18-29 років, серед яких частка позитивно налаштованих (56,4%) більше ніж удвічі перевищує частку негативно налаштованих (22,4%).

4. Серед здобутків українського народу протягом усієї його історії, які заслуговують бути предметом національної гордості, респонденти називають передусім творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, М. Лисенко, С. Крушельницька та ін.). Так вважають 52% опитаних. Ці здобутки, як і раніше, тримають першість серед предметів національної гордості, хоча частка респондентів, які ними пишаються, скоротилася порівняно із 2019 роком (57,8%). Натомість близько половини опитаних (47,2%) вважають здобутком українського народу, вартим найбільшої шани, історію українського козацтва і Запорізької Січі. Прикметно також, що з року в рік зростає частка опитаних, які вважають предметом національної гордості проголошення незалежності України у 1991 році. На момент останнього опитування це засвідчили 42,8% респондентів, тоді як у 2015 році – 32,7%, у 2005-му – 23,1%. Водночас помітно поменшало українців, які пишаються перемогою у Другій світовій війні: у 2018 р. таких було майже половина (46,7%), а на момент останнього опитування – менше третини (29,4%). Дещо втратили позиції в рейтингу вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо). Нині їх як предмет національної гордості називають 35,3% респондентів, що помітно менше, ніж у 2019 році (42,1%).

5. Символами України респонденти найчастіше називають державну символіку (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”) (75,2%), національне вбрання, вишиті рушники (53,7%) та українську мову (49,9%). Українська народна пісня та національні страви символізують Україну на думку близько 42% респондентів. У символічних уявленнях українців поступово послаблюються позиції етнографічних, стереотипізованих символів (калина, галушки, рушники), натомість зростає питома вага більш формалізованої, державницької символічної складової.

<i>“Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?”</i>	%	Місце в рейтингу
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	75,2	1
національне вбрання, вишиті рушники	53,7	2
українська мова	49,9	3
українська народна пісня	41,9	4

національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	41,5	5
Дніпро	36,8	6
національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	35,2	7
Карпатські гори	35,2	8
червона калина	28,9	9
Майдан Незалежності в Києві	25,2	10

Головним персоналізованим символом України на думку переважної більшості респондентів (69,5%), залишається Тарас Шевченко. Другу сходинку в рейтингу історичних діячів або видатних сучасників, які символізують Україну, найчастіше посідає Леся Українка. Як символ її сприймають 46,8% респондентів. Істотно погіршилися в цьому році позиції Богдана Хмельницького. У 2019 році він був символом України для 45,5% респондентів і посідав 3-тє місце в рейтингу, а цього року – 29,9% і 5-тє місце відповідно.

6. Суттєво змінилися уявлення українців щодо того, хто насамперед несе відповідальність за ту складну політичну та соціально-економічну ситуацію, в якій упродовж останніх років перебуває Україна. Нині респонденти найчастіше називають головним винуватцем Російську Федерацію, тоді як ще порівняно недавно громадяни були більше схильні звинувачувати післямайданну владу на чолі з П. Порошенком. У 2018 році покладали провину на владу П. Порошенка 56,3% респондентів, на Російську Федерацію – 22,9%; у 2019 році – 54,6% і 37,1%, відповідно; у 2020 році – 38,3% і 25,5%, відповідно; у 2021 році – 30,8% і 32,4%, відповідно. На чинну українську владу на чолі з В. Зеленським покладають відповідальність за актуальний стан справ у країні лише 16,2% респондентів.

2. СПРИЙНЯТТЯ НАСЕЛЕННЯМ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Розподіл відповідей на запитання “Хто, на Вашу думку, насамперед несе відповідальність за ту складну політичну та соціально-економічну ситуацію, в якій упродовж останніх років перебуває Україна?” (у %)

	Березень 2014 р.	Травень 2014 р.	Жовтен ь 2014 р.	Вересен ь 2018 р.	Вересен ь 2019 р.	Вересен ь 2020 р.	Серпень 2021 р.
післямайданна влада на чолі з П. Порошенком *	39,1	43,2	37,8	56,3	54,6	38,3	30,8
Російська Федерація	35,3	40,4	42,4	22,9	37,1	25,5	32,4
режим В. Януковича***	54,4	53,7	50,4	50,3	36,4	24,2	26,8
самі громадяни України	11,8	9,9	13,2	18,4	19,9	24,1	18,9
нинішня українська влада на чолі з В. Зеленським	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	20,5	16,2
країни Європейського Союзу та США	14,9	12,2	8,1	8,9	9,8	11,1	13,2
місцеві органи влади	1,3	8,4	6,5	5,7	8,8	6,0	6,3
інші	2,3	1,0	1,8	0,9	0,8	3,3	1,6
важко відповісти	3,9	3,0	7,5	5,4	5,0	8,3	8,9

Примітки. 1. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

2. Під час опитувань, що проводилися в березні 2014 р. – травні 2019 р., запитання було сформульовано так: “На Вашу думку, хто насамперед несе відповідальність за ту ситуацію, яка нині склалася в Україні”.

3. Під час опитувань, що проводилися в березні і травні 2014 р., першу альтернативу цього запитання було сформульовано так: “нове керівництво країни на чолі з О. Турчиновим та А. Яценюком”. Під час опитувань, що проводилися в жовтні 2014 р. і вересні 2018 р., – “нове керівництво країни на чолі з П. Порошенком”.

4. Під час опитувань, що проводилися в жовтні 2014 р. і вересні 2018 р. третю альтернативу цього запитання було сформульовано так: “старе керівництво країни на чолі з В. Януковичем”.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
післямайданна влада на чолі з П. Порошенком	22,0	21,1	43,4	49,6
Російська Федерація	36,0	38,0	29,8	12,6
режим В. Януковича	36,7	26,5	20,4	24,4
самі громадяни України	24,6	25,4	8,3	11,9
нинішня українська влада на чолі з В. Зеленським	19,7	15,7	9,4	28,1
країни Європейського Союзу та США	5,7	10,0	23,3	13,3
місцеві органи влади	10,2	8,7	1,5	3,0
інші	1,1	2,8	0,3	1,5
важко відповісти	4,9	8,0	7,7	23,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
післямайданна влада на чолі з П. Порошенком	32,1	27,9	33,6
Російська Федерація	35,7	32,5	30,2
режим В. Януковича	29,8	29,1	22,1
самі громадяни України	15,9	19,2	20,2
нинішня українська влада на чолі з В. Зеленським	8,3	18,3	18,3
країни Європейського Союзу та США	11,5	11,4	16,4
місцеві органи влади	8,7	6,1	5,2
інші	2,0	1,3	1,7
важко відповісти	10,7	8,7	8,1

Розподіл відповідей на запитання *“Останніми роками в українському суспільстві висловлюються різні думки щодо Мінських угод як способу врегулювання ситуації на Донбасі. Яку з наведених нижче думок Ви поділяєте?”* (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
Мінським угодам немає альтернативи, їх виконання – єдиний шанс досягти миру на Донбасі	14,7	14,9
Мінські угоди не працюють, потрібен інший шлях залагодження воєнного конфлікту на Донбасі	51,8	46,4
важко відповісти	31,2	34,3
мені це байдуже	2,2	4,4

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони				
	Західний	Централь- ний	Східний (з Донбасом)	Донбас	Південний
Мінським угодам немає альтернативи, їх виконання – єдиний шанс досягти миру на Донбасі	16,2	15,0	10,3	24,7	23,0
Мінські угоди не працюють, потрібен інший шлях залагодження воєнного конфлікту на Донбасі	49,8	43,6	50,1	51,8	40,0
важко відповісти	31,3	35,9	36,3	20,0	29,6
мені це байдуже	2,6	5,4	3,2	3,5	7,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Мінським угодам немає альтернативи, їх виконання – єдиний шанс досягти миру на Донбасі	11,1	15,4	16,4
Мінські угоди не працюють, потрібен інший шлях залагодження воєнного конфлікту на Донбасі	41,3	49,8	45,2
важко відповісти	42,5	30,6	34,0
мені це байдуже	5,2	4,2	4,3

Серед прихильників провідних політичних сил (на момент останнього опитування):

	Батьківщина	Європейська Солідарність	ОПЗЖ	Слуга народу
Мінським угодам немає альтернативи, їх виконання – єдиний шанс досягти миру на Донбасі	21,3	21,6	30,0	17,4
Мінські угоди не працюють, потрібен інший шлях залагодження воєнного конфлікту на Донбасі	38,2	51,1	43,8	55,3
важко відповісти	34,8	27,3	25,0	25,8
мені це байдуже	5,6	0,0	1,3	1,5

Розподіл відповідей на запитання “Якби це залежало від Вас, яке майбутнє Ви особисто обрали б для Донеччини та Луганщини?” (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
збереження нинішнього статусу областей України	58,1	54,2	53,5	56,7	57,1
автономія у складі України	18,2	20,5	18,3	13,8	12,9
незалежні державні утворення ДНР та ЛНР	3,5	2,0	2,6	4,4	3,9
незалежна республіка Новоросія	2,5	1,2	1,3	0,8	1,1
суб’єкти Російської Федерації	5,3	4,2	4,6	3,5	3,4
інше	2,2	2,2	2,9	2,2	2,4
важко відповісти	10,3	15,7	16,7	18,6	15,3
мені це байдуже	–	–	–	–	3,8

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони				
	Західний	Центральний	Східний (з Донбасом)	Донбас	Південний
збереження нинішнього статусу областей України	68,0	55,7	58,7	51,8	36,3
автономія у складі України	7,1	12,6	16,8	27,1	15,6
незалежні державні утворення ДНР та ЛНР	2,6	3,5	3,8	9,4	8,1
незалежна республіка Новоросія	0,4	0,7	0,9	1,2	4,4
суб’єкти Російської Федерації	3,4	4,1	3,8	3,5	0,0
інше	2,3	2,8	1,5	1,2	3,7
важко відповісти	14,3	16,5	12,7	5,9	20,0
мені це байдуже	1,9	4,1	1,8	0,0	11,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
збереження нинішнього статусу областей України	59,1	56,7	56,4
автономія у складі України	10,6	13,1	14,0
незалежні державні утворення ДНР та ЛНР	3,9	4,0	3,8
незалежна республіка Новоросія	0,8	1,0	1,4
суб'єкти Російської Федерації	3,1	3,2	3,8
інше	2,4	2,7	2,1
важко відповісти	17,3	15,8	13,6
мені це байдуже	2,8	3,6	4,8

Серед прихильників провідних політичних сил:

	Батьківщина	Європейська Солідарність	ОПЗЖ	Слуга народу
збереження нинішнього статусу областей України	64,0	71,2	42,5	56,1
автономія у складі України	9,0	5,8	26,2	15,9
незалежні державні утворення ДНР та ЛНР	4,5	3,6	8,7	6,1
незалежна республіка Новоросія	1,1	0,0	5,0	2,3
суб'єкти Російської Федерації	3,4	2,9	8,7	0,8
інше	0,0	5,8	1,3	0,8
важко відповісти	14,6	10,1	5,0	14,4
мені це байдуже	3,4	0,7	2,5	3,8

Розподіл відповідей на запитання “Чи підтримуєте Ви децентралізацію в Україні?” (у %)

	Вересень 2015 р.	Вересень 2018 р.	Серпень 2021 р.
підтримую	31,4	31,2	26,8
частково підтримую, частково ні	35,5	33,3	31,9
не підтримую	12,7	10,4	16,7
інше	0,5	0,5	0,8
важко відповісти	13,2	17,1	16,4
мені це байдуже	6,7	7,5	7,3

Примітка. У 2015 р. запитання формулювалося так: “Чи підтримуєте Ви ідею децентралізації влади в Україні?”.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую	20,7	32,8	27,1	17,8
частково підтримую, частково ні	25,9	32,4	38,1	26,7
не підтримую	32,7	9,6	15,3	12,6
інше	1,1	0,9	0,3	1,5
важко відповісти	17,3	17,2	12,4	22,2
мені це байдуже	2,3	7,2	6,8	19,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую	24,8	29,8	24,3
частково підтримую, частково ні	30,3	33,1	31,4
не підтримую	12,6	17,9	17,6
інше	1,6	1,0	0,2
важко відповісти	21,7	12,2	18,6
мені це байдуже	9,1	6,1	7,9

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви ставитеся до нещодавно досягнутих домовленостей між США і Німеччиною про добудову і введення в експлуатацію газопроводу Північний потік-2 та передбачених ними компенсацій для України?” (у %)

цілком позитивно	5,0	17,4
скоріше позитивно	12,4	
скоріше негативно	17,5	38,3
зовсім негативно	20,8	
важко відповісти	34,3	
мені це байдуже	9,9	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	24,1	17,2	12,4	17,8
негативно(скоріше негативно + зовсім негативно)	31,2	41,2	42,0	33,3
важко відповісти	34,6	34,0	33,4	37,0
мені це байдуже	10,2	7,6	12,1	11,9

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	19,7	18,1	15,3
негативно(скоріше негативно + зовсім негативно)	31,6	41,1	38,9
важко відповісти	37,2	33,7	33,4
мені це байдуже	11,5	7,2	12,4

Резюме

1. Менш ніж 15% українських громадян вважають, що Мінським угодам немає альтернативи, і їх виконання – єдиний шанс досягти миру на Донбасі. «Питома вага» прихильників такої думки порівняно з минулим роком практично не змінилася. Проте частка тих, хто впевнений, що Мінські угоди не працюють і потрібен інший шлях залагодження воєнного конфлікту на Донбасі, за рік зменшилася з 51,8% до 46,4%. Третина респондентів (34,3%) нині не має визначеної позиції з цього приводу. Найнижчий рівень підтримки безальтернативності Мінських угод зафіксовано в Східному регіоні (10,3%), де понад половину мешканців (50,1%) вважають за необхідне шукати інші шляхи врегулювання воєнного конфлікту.

2. Українське суспільство зберігає консенсус щодо бажаного майбутнього для Донеччини і Луганщини: більшість громадян (57,1%) воліли би зберегти нинішній статус цих областей України. Частка прихильників надання їм автономії у складі України невпинно скорочується – з 20,5% у 2018 році до 12,9% у – у 2021-му. Щоправда, серед мешканців Східного регіону² підтримка автономії Донецької і Луганської областей становить помітно більше – 27,1%.

3. За останні 5 років дещо знизився рівень підтримки децентралізації України. Якщо у 2015 році повністю підтримували децентралізацію 31,4% респондентів і ще 35,5% – підтримували частково, то у 2021 році цілковиту підтримку цієї реформи засвідчили 26,8%, часткову – 31,9%. Найбільша частка респондентів з однозначно негативним ставленням до децентралізації в Західному регіоні – 32,7%. У середньому в Україні рівень невдоволення децентралізацією вдвічі нижчий – 16,7%.

4. Усього 17,4% респондентів цілком або скоріше позитивно поставилися до домовленостей між США і Німеччиною про добудову і введення в експлуатацію газопроводу Північний потік-2 та передбачених ними компенсацій для України. Понад 38% сприйняли ці домовленості скоріше або зовсім негативно. Більш як третина респондентів (34,3%) не мають визначеної думки щодо цього питання.

3. ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ПРЕФЕРЕНЦІ НАСЕЛЕННЯ

² Розподіл областей за макрорегіонами: Західний (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області); Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ); Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області); Південний (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Розподіл відповідей на запитання **“Якби наступної неділі відбувалися вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”** (у %)

однозначно так	26,9	67,4
скоріше так	40,5	
скоріше ні	9,8	18,9
однозначно ні	9,1	
важко відповісти	13,8	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (однозначно так + скоріше так)	73,4	78,1	57,1	44,4
ні (скоріше ні + однозначно ні)	21,4	13,5	20,5	28,9
важко відповісти	5,3	8,5	22,5	26,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (однозначно так + скоріше так)	61,1	66,5	72,1
ні (скоріше ні + однозначно ні)	20,0	20,5	16,3
важко відповісти	18,9	12,9	11,7

Розподіл відповідей на запитання **“За кого з перелічених нижче осіб Ви б голосували, якби вибори Президента України відбувалися наступної неділі?”** (у %)

	По вибірці загалом	Серед осіб, тією чи іншою мірою схильних брати участь у голосуванні	Серед осіб, які твердо вирішили голосувати і визначилися з вибором
Володимир Зеленський , чинний Президент України	13,9	18,2	26,2
Петро Порошенко , лідер партії “Європейська солідарність”, народний депутат України	11,6	16,0	30,6
Юрій Бойко , лідер політичної партії “Опозиційний блок “За життя”, народний депутат України	7,9	9,6	9,7
Юлія Тимошенко , лідер ВО “Батьківщина”, народний депутат України	6,0	8,4	8,1
Ігор Смешко , лідер партії “Сила і честь”	4,2	4,9	5,2

	По вибірці загалом	Серед осіб, тією чи іншою мірою схильних брати участь у голосуванні	Серед осіб, які твердо вирішили голосувати і визначилися з вибором
Володимир Гройсман , лідер партії “Українська стратегія”	2,3	3,1	4,8
Євген Мураєв , лідер партії “Наші”	2,3	2,7	2,4
Дмитро Розумков , голова Верховної Ради України	1,8	2,2	2,0
Олег Ляшко , лідер Радикальної партії Олега Ляшка	1,8	2,0	3,2
Олег Тягнибок , лідер ВО “Свобода”	1,4	2,0	3,2
Анатолій Шарій , лідер “Партії Шарія”	1,4	1,9	2,4
Віталій Кличко , мер м. Києва	1,5	1,5	1,6
Кіра Рудик , голова партії “Голос”, народний депутат України	0,5	0,5	0,0
інший	0,6	0,1	0,4
ще не знаю, вагаюся з вибором	30,6	26,9	–
не пішов(-ла) би голосувати	12,4	–	–

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Володимир Зеленський	16,2	13,5	13,3	11,9
Петро Порошенко	16,6	15,3	6,8	1,5
Юрій Бойко	3,0	6,5	13,6	8,1
Юлія Тимошенко	6,0	5,7	6,5	5,9
Ігор Смешко	4,9	4,8	3,2	3,0
Володимир Гройсман	2,3	3,9	0,6	1,5
Євген Мураєв	0,0	0,4	7,4	0,0
Дмитро Розумков	1,1	0,9	3,5	1,5
Олег Ляшко	1,1	2,2	2,1	0,7
Олег Тягнибок	2,3	2,2	0,0	0,7
Анатолій Шарій	0,8	0,9	2,1	3,0
Віталій Кличко	1,1	2,4	1,2	0,0
Кіра Рудик	1,1	0,4	0,3	0,0
інший	0,0	1,1	0,0	1,5
ще не знаю, вагаюся з вибором	33,2	32,7	27,7	25,2
не пішов(-ла) би голосувати	10,2	7,2	11,8	35,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Володимир Зеленський	22,8	14,3	7,9
Петро Порошенко	7,1	13,0	12,6
Юрій Бойко	3,5	5,9	13,1
Юлія Тимошенко	4,7	5,3	7,6
Ігор Смешко	1,6	4,2	5,7
Володимир Гройсман	1,2	3,0	2,1
Євген Мураєв	0,8	2,1	3,3
Дмитро Розумков	2,0	2,1	1,2
Олег Тягнибок	0,4	1,1	2,4
Олег Ляшко	2,0	1,1	2,4
Анатолій Шарій	1,6	1,9	0,7
Віталій Кличко	2,4	1,0	1,7
Кіра Рудик	1,6	0,2	0,2
інший	0,4	0,6	0,7
ще не знаю, вагаюся з вибором	34,3	30,3	28,8
не пішов(-ла) би голосувати	13,8	13,9	9,5

Розподіл відповідей на запитання “За кого б Ви проголосували, якби у 2-й тур виборів Президента України вийшли перелічені нижче політичні діячі?” (у %)

- **В. Зеленський і П. Порошенко?**

	Серпень 2021 р.	
	По вибірці в цілому	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором
за В. Зеленського	26,3	56,3
за П. Порошенка	20,5	43,7
ще не знаю	24,7	–
не пішов би голосувати	28,4	–

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Зеленського	За П. Порошенка	Ще не знаю	Не пішов би голосувати
Західний регіон	22,6	32,5	24,9	20,0
Центральний регіон	25,5	25,7	30,7	18,1
Східний регіон	32,1	11,1	16,8	39,9
Південний регіон	22,2	2,2	23,7	51,9

• **Ю. Бойко і В. Зеленський?**

	Серпень 2021 р.	
	По вибірці в цілому	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором
за Ю. Бойка	17,0	39,1
за В. Зеленського	26,4	60,9
ще не знаю	29,1	–
не пішов би голосувати	27,5	–

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За Ю. Бойка	За В. Зеленського	Ще не знаю	Не пішов би голосувати
Західний регіон	11,3	29,8	33,6	25,3
Центральний регіон	11,6	31,2	31,0	26,2
Східний регіон	30,6	21,3	24,9	23,1
Південний регіон	12,6	16,3	23,7	47,4

• **В. Зеленський і Ю. Тимошенко?**

	Серпень 2021 р.	
	По вибірці в цілому	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором
за В. Зеленського	23,3	55,2
за Ю. Тимошенко	19,0	44,8
ще не знаю	29,4	–
не пішов би голосувати	28,3	–

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Зеленського	За Ю. Тимошенко	Ще не знаю	Не пішов би голосувати
Західний регіон	24,2	20,8	28,0	26,9
Центральний регіон	24,8	20,7	32,2	22,2
Східний регіон	22,8	19,8	27,6	29,7
Південний регіон	17,8	7,4	26,7	48,1

• **В. Зеленський і В. Кличко?**

	Серпень 2021 р.	
	По вибірці в цілому	Серед тих, хто має намір взяти участь у голосуванні і визначився з вибором
за В. Зеленського	26,1	65,6
за В. Кличка	13,7	34,4
ще не знаю	29,8	–
не пішов би голосувати	30,4	–

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону):

	За В. Зеленського	За В. Кличка	Ще не знаю	Не пішов би голосувати
Західний регіон	26,0	9,1	33,2	31,7
Центральний регіон	25,3	24,0	30,7	20,0
Східний регіон	29,8	7,8	27,4	34,9
Південний регіон	20,0	2,2	25,9	51,9

Розподіл відповідей на запитання **“Якби наступної неділі відбувалися вибори народних депутатів України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”**

(у %)

однозначно так	22,9	63,2
скоріше так	40,3	
скоріше ні	12,0	23,4
однозначно ні	11,4	
важко відповісти	13,4	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
так (однозначно так + скоріше так)	67,7	76,5	48,7	45,5
ні (скоріше ні + однозначно ні)	27,5	15,7	28,6	28,3
важко відповісти	4,9	7,8	22,7	26,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (однозначно так + скоріше так)	55,9	62,5	68,4
ні (скоріше ні + однозначно ні)	26,0	24,5	20,3
важко відповісти	18,1	12,9	11,2

Розподіл відповідей на запитання “За кандидатів від якої партії Ви проголосували б на виборах народних депутатів України, якби вони відбувалися вже наступної неділі?” (у %)

	По вибірці загалом	Серед осіб, тією чи іншою мірою схильних брати участь у голосуванні	Серед осіб, які твердо вирішили голосувати і визначилися з вибором
“Європейська Солідарність”	11,6	16,7	31,6
“Слуга народу”	11,0	14,8	21,8
“Батьківщина”	7,4	10,2	10,2
“Опозиційна платформа – За життя”	6,7	8,3	11,2
“Сила і честь”	3,9	5,0	3,9
“Свобода”	2,2	2,5	2,9
“Голос”	1,7	2,5	3,4
“Партія Шарія”	1,7	2,4	2,9
“Опозиційний блок”	2,1	2,0	1,5
“Українська стратегія”	1,3	1,9	2,9
“Радикальна партія Олега Ляшка”	1,3	1,9	1,9
“Удар”	1,2	1,5	1,0
“ЗА Майбутнє”	0,7	0,8	0,5
“Сила людей”	0,0	0,0	0,0
за іншу партію	1,0	1,5	4,4
ще не знаю, вагаюся з вибором	33,0	28,1	–
не голосував(-ла) би	13,4	–	–

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
“Європейська Солідарність”	18,4	15,3	5,3	1,5
“Слуга народу”	12,8	11,8	8,8	10,4
“Батьківщина”	8,6	6,1	8,8	5,9
“Опозиційна платформа – За життя”	1,1	5,0	12,7	8,1
“Сила і честь”	3,8	6,1	2,1	1,5
“Свобода”	4,1	2,6	0,9	0,0
“Голос”	2,3	2,8	0,3	0,0
“Партія Шарія”	1,1	1,1	2,1	3,7
“Опозиційний блок”	0,8	0,4	6,2	0,0
“Українська стратегія”	0,4	2,8	0,3	0,0
“Радикальна партія Олега Ляшка”	0,8	2,0	0,6	1,5
“Удар”	0,4	2,2	0,9	0,0
“ЗА Майбутнє”	0,4	0,2	1,2	1,5
за іншу партію	1,1	0,9	1,5	0,0
ще не знаю, вагаюся з вибором	33,8	32,5	35,1	28,1
не голосував(-ла) би	10,2	8,1	13,3	37,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
“Європейська Солідарність”	6,7	12,6	13,4
“Слуга народу”	18,1	11,8	5,7
“Батьківщина”	4,7	7,4	9,1
“Опозиційна платформа – За життя”	2,0	4,0	12,9
“Сила і честь”	2,4	3,2	5,7
“Свобода”	0,4	2,1	3,3
“Голос”	4,3	1,1	0,7
“Партія Шарія”	2,0	1,9	1,2
“Опозиційний блок”	0,4	2,5	2,6
“Українська стратегія”	1,2	1,3	1,2
“Радикальна партія Олега Ляшка”	0,8	1,0	1,9
“Удар”	2,4	0,8	1,0
“ЗА Майбутнє”	0,8	0,69	0,7
за іншу партію	0,4	1,1	1,2
ще не знаю, вагаюся з вибором	37,4	34,5	28,6
не голосував(-ла) би	16,1	14,1	10,7

4. ПАНДЕМІЯ COVID-19: СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ДО КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ І ВАКЦИНАЦІЇ

Розподіл відповідей на запитання *“Навесні цього року у зв’язку з пандемією COVID-19 на території України було знову запроваджено жорсткі карантинні заходи (локдаун). Як Ви їх оцінюєте?”* (у %)

- вони були недостатньо жорсткими і тому неефективними.....12,7
- вони загалом відповідали рівню пандемічної загрози і дали змогу стримати поширення хвороби.....33,8
- вони були невиправдано жорсткими і завдавали більше шкоди, ніж користі.....20,2
- вони були непослідовними і лише дезорієнтували людей.....22,5
- важко відповісти.....10,8

Довідково. 1. У вересні 2020 р. розподіл відповідей на запитання *“У березні-травні цього року у зв’язку з пандемією COVID-19 в Україні було повсюдно запроваджено жорсткий карантин. Чи були, на Вашу думку, виправданими такі жорсткі карантинні заходи?”* був таким (у %):

цілком так	22,6	51,9
скоріше так	29,3	
скоріше ні	24,1	36,6
зовсім ні	12,5	
важко відповісти	11,5	

2. У вересні 2020 р. розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви, що жорсткі карантинні обмеження було пом’якшено передчасно, що термін їхньої дії належало продовжити – тоді й не було б такого зростання рівня захворюваності, який маємо сьогодні?”* був таким (у %):

цілком так	11,3	29,8
скоріше так	18,5	
скоріше ні	27,9	49,9
зовсім ні	22,0	
важко відповісти	19,8	
мені це байдуже	0,6	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
вони були недостатньо жорсткими і тому неефективними	11,7	17,0	8,9	9,6
вони загалом відповідали рівню пандемічної загрози і дали змогу стримати поширення хвороби	31,6	32,6	35,2	38,5
вони були невиправдано жорсткими і завдавали більше шкоди, ніж користі	17,7	23,7	18,3	17,8
вони були непослідовними і лише дезорієнтували людей	28,9	19,6	21,9	21,5
важко відповісти	10,2	7,2	15,7	12,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
вони були недостатньо жорсткими і тому неефективними	12,2	14,1	11,2
вони загалом відповідали рівню пандемічної загрози і дали змогу стримати поширення хвороби	32,3	36,2	31,7
вони були не виправдано жорсткими і завдавали більше шкоди, ніж користі	23,6	20,2	18,1
вони були непослідовними і лише дезорієнтували людей	23,6	20,4	24,5
важко відповісти	8,3	9,1	14,5

Розподіл відповідей на запитання **“Як позначилися пандемія та пов’язані з нею карантинні заходи на Вашому професійному житті?”** (у %)

	По вибірці загалом		Серед працюючих громадян	
	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
ніяк не позначилася, працював і працюю у звичному режимі	22,6	24,1	33,1	33,3
під час локдауну працював дистанційно	17,3	15,4	25,3	21,3
працюю в дистанційному режимі й сьогодні	не було у списку	4,2	не було у списку	5,8
тимчасово не працював	23,3	22,7	34,1	31,4
повністю втратив роботу, не працюю й тепер	5,2	4,8	7,5	6,6
мене це не стосується, бо не працював і до карантину	28,8	27,6	–	–
інше	2,8	1,2	–	1,6

Примітка. У вересні 2020 р. запитання формулювалося так: **“Як позначилися жорсткі карантинні обмеження на Вашому професійному житті?”** (у %):

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
ніяк не позначилася, працював і працюю у звичному режимі	19,5	26,1	25,8	22,2
під час локдауну працював дистанційно	16,2	15,9	18,4	5,2
працюю в дистанційному режимі й сьогодні	4,9	4,6	3,6	3,0
тимчасово не працював	25,9	17,6	22,0	35,6
повністю втратив роботу, не працюю й тепер	8,6	3,5	4,2	3,0
мене це не стосується, бо не працював і до карантину	24,1	30,2	26,1	29,6
інше	0,8	2,2	0,0	1,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
ніяк не позначилася, працював і працюю у звичному режимі	18,1	32,6	17,1
під час локдауну працював дистанційно	25,6	16,6	7,9
працюю в дистанційному режимі й сьогодні	4,3	5,3	2,6
тимчасово не працював	26,8	29,4	11,9
повністю втратив роботу, не працюю й тепер	2,4	5,3	5,5
мене це не стосується, бо не працював і до карантину	21,3	9,5	54,0
інше	1,6	1,1	1,0

Розподіл відповідей на запитання *“Якщо в разі нового зростання кількості інфікованих коронавірусом і переповненості хворими лікарень українська влада знову запровадить загальнонаціональний жорсткий карантин (з припиненням міського та міжміського транспортного сполучення, закриттям ринків та всіх магазинів, крім продовольчих, тощо), як Ви до цього поставитесь?”* (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
поставлюся з розумінням і буду дотримуватись карантинних заходів	52,9	61,0
ігноруватиму карантинні заходи, наскільки це можливо, бо вважаю їх безглуздими	16,7	14,6
домагатимуся разом з однодумцями скасування цих заходів як таких, що підривають основи мого благополуччя	8,6	8,3
інше	1,4	1,1
важко відповісти	18,0	12,3
мені це байдуже	2,4	2,8

Примітка. У вересні 2020 р. запитання формулювалося так: *“Нерідко в засобах масової інформації висловлюються припущення, що в разі подальшого різкого зростання кількості інфікованих коронавірусом і переповненості хворими лікарень українська влада знову запровадить загальнонаціональний жорсткий карантин (з припиненням міського та міжміського транспортного сполучення, закриттям ринків та усіх магазинів, крім продовольчих, тощо). Як Ви поставитесь до цього?”* (у %):

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
поставлюся з розумінням і буду дотримуватись карантинних заходів	66,2	65,8	51,3	59,0
ігноруватиму карантинні заходи, наскільки це можливо, бо вважаю їх безглуздими	15,4	12,6	16,2	15,7
домагатимуся разом з однодумцями скасування цих заходів як таких, що підривають основи мого благополуччя	5,6	9,2	10,3	5,2
інше	0,4	2,2	0,3	0,7
важко відповісти	10,9	8,5	18,9	11,2
мені це байдуже	1,5	1,7	2,9	8,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
	поставлюся з розумінням і буду дотримуватись карантинних заходів	53,1	61,2
ігноруватиму карантинні заходи, наскільки це можливо, бо вважаю їх безглуздими	18,5	14,4	12,4
домагатимуся разом з однодумцями скасування цих заходів як таких, що підривають основи мого благополуччя	9,8	8,9	6,5
інше	2,0	1,1	0,5
важко відповісти	14,2	11,8	11,7
мені це байдуже	2,4	2,5	3,3

Розподіл відповідей на запитання **“Якою мірою, на Вашу думку, дотримуються перелічених нижче медичних рекомендацій мешканці Вашого міста (селища, села)?”** (у %)

• **Носіння маски у громадських місцях та в транспорті**

- дотримуються завжди..... 22,1
- дотримуються частково..... 61,4
- не дотримуються..... 16,5

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
дотримуються завжди	32,1	27,2	12,7	8,3
дотримуються частково	56,6	56,3	68,1	71,4
не дотримуються	11,3	16,5	19,2	20,3

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
дотримуються завжди	20,9	19,5	26,0
дотримуються частково	59,4	64,9	58,2
не дотримуються	19,7	15,6	15,8

• **Перебування на півтора-двометровій дистанції від інших людей**

- дотримуються завжди..... 8,8
- дотримуються частково..... 49,2
- не дотримуються..... 42,0

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
дотримуються завжди	10,9	12,2	4,7	3,7
дотримуються частково	54,1	39,8	51,9	64,9
не дотримуються	35,0	48,0	43,4	31,3

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
дотримуються завжди	9,4	8,0	9,5
дотримуються частково	39,8	50,5	53,3
не дотримуються	50,8	41,5	37,1

• **Уникнення фізичних контактів (рукостискань, обіймів тощо) з іншими людьми**

- дотримуються завжди..... 10,1
- дотримуються частково..... 52,0
- не дотримуються..... 37,9

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
дотримуються завжди	10,2	12,8	7,7	6,7
дотримуються частково	56,4	47,6	49,3	65,2
не дотримуються	33,5	39,6	43,1	28,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
дотримуються завжди	10,2	9,7	10,5
дотримуються частково	47,2	53,2	53,3
не дотримуються	42,5	37,1	36,2

• **Миття та обробка антисептиком рук після перебування в громадських місцях або у транспорті**

- дотримуються завжди.....16,0
- дотримуються частково.....54,0
- не дотримуються.....29,9

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
дотримуються завжди	17,3	20,4	9,7	14,2
дотримуються частково	54,1	49,8	58,1	58,2
не дотримуються	28,6	29,8	32,2	27,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
дотримуються завжди	14,6	16,7	16,0
дотримуються частково	53,5	55,1	53,0
не дотримуються	31,9	28,1	31,0

• **Обробка антисептиком гаманця і гаджета після користування ними в громадських місцях**

- дотримуються завжди.....6,6
- дотримуються частково.....35,0
- не дотримуються.....58,4

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
дотримуються завжди	9,8	6,1	4,4	7,5
дотримуються частково	36,5	38,3	29,2	35,8
не дотримуються	53,8	55,7	66,4	56,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
дотримуються завжди	6,7	5,9	7,4
дотримуються частково	26,4	40,9	32,9
не дотримуються	66,9	53,2	59,7

**Узагальнена таблиця дотримання медичних рекомендацій
із протидії поширенню пандемії COVID-19**

	Дотримуються завжди	Дотримуються частково	Не дотримуютьс я	Середній показник (у балах, від 1 до 3)
носіння маски у громадських місцях та в транспорті	22,1	61,4	16,5	2,06
миття та обробка антисептиком рук після перебування в громадських місцях або у транспорті	16,0	54,0	29,9	1,86
уникнення фізичних контактів (рукоштовань, обіймів тощо) з іншими людьми	10,1	52,0	37,9	1,72
перебування на півтора-двометровій дистанції від інших людей	8,8	49,2	42,0	1,67
обробка антисептиком гаманця і гаджета після користування ними в громадських місцях	6,6	35,0	58,4	1,48

Довідково. У вересні 2020 р. узагальнена таблиця дотримання медичних рекомендацій із протидії поширенню пандемії COVID-19 мала такий вигляд (за розподілом відповідей респондентів на запитання *“Чи дотримуєтесь нині особисто Ви перелічених нижче медичних рекомендацій?”*, у %):

	Дотримуюсь завжди	Дотримуюсь частково	Не дотримуюсь	Середній показник (у балах, від 1 до 3)
носіння маски у громадських місцях та в транспорті	57,1	38,3	4,6	2,53
миття та обробка антисептиком рук після перебування в громадських місцях або у транспорті	55,8	37,5	6,8	2,45
уникнення фізичних контактів (рукоштовань, обіймів тощо) з іншими людьми	35,7	47,5	16,8	2,19
перебування на півтора-двометровій дистанції від інших людей	26,0	54,8	19,2	2,07
обробка антисептиком гаманця і гаджета після користування ними в громадських місцях	21,7	42,1	36,1	1,86

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви, що виконання цих рекомендацій убезпечує людину від зараження коронавірусом?”** (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
скоріше так	45,6	43,5
скоріше ні	28,2	34,1
важко відповісти	26,3	22,4

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
скоріше так	39,0	51,6	36,1	43,2
скоріше ні	44,3	30,1	32,0	33,3
важко відповісти	16,7	18,3	32,0	23,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
скоріше так	41,3	44,0	44,2
скоріше ні	33,9	34,7	33,6
важко відповісти	24,8	21,3	22,2

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вакцинувалися Ви від COVID-19?”** (у %)

- так, отримав два щеплення..... 12,5
- отримав першу дозу вакцини, чекаю на другу..... 12,8
- поки ні, але планую вакцинуватися найближчим часом..... 27,8
- поки не можу вакцинуватися за станом здоров'я..... 14,5
- не буду вакцинуватися за жодних умов..... 25,5
- інше 6,8

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
так, отримав два щеплення	16,2	17,6	7,1	1,5
отримав першу дозу вакцини, чекаю на другу	14,7	13,0	13,6	6,7
поки ні, але планую вакцинуватися найближчим часом	24,8	28,3	30,5	25,2
поки не можу вакцинуватися за станом здоров'я	19,9	10,7	15,4	14,8
не буду вакцинуватися за жодних умов	21,8	21,5	24,9	48,1
інше	2,6	8,9	8,6	3,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, отримав два щеплення	8,7	15,2	11,5
отримав першу дозу вакцини, чекаю на другу	10,2	13,7	13,4
поки ні, але планую вакцинуватися найближчим часом	33,1	29,1	22,9
поки не можу вакцинуватися за станом здоров'я	10,6	11,0	21,2
не буду вакцинуватися за жодних умов	27,2	22,6	28,2
інше	10,2	8,4	2,9

Розподіл відповідей на запитання **“Яку з перелічених нижче точок зору щодо вакцинації від COVID-19 Ви поділяєте?”** (у %)

- вакцинація допоможе подолати пандемію, проте кожен має вирішувати сам за себе – вакцинуватися чи ні.....**43,4**
- вакцинація несе ризики для здоров'я більші, ніж сама хвороба.....**15,1**
- вакцинація – єдиний засіб подолання пандемії, тому має бути обов'язковою для всіх громадян **13,5**
- вакцинацію ініціювали міжнародні корпорації задля власного збагачення, жодного впливу на поширення хвороби вона не має.....**10,2**
- вакцинація є лише операцією прикриття, насправді замість вакцин людям вводять невідомі речовини чи пристрої, щоб контролювати їхню свідомість та поведінку.....**5,7**
- інше **1,7**
- важко відповісти.....**10,5**

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
вакцинація допоможе подолати пандемію, проте кожен має вирішувати сам за себе – вакцинуватися чи ні	51,7	41,1	44,0	33,3
вакцинація несе ризики для здоров'я більші, ніж сама хвороба	13,2	10,4	18,9	25,2
вакцинація – єдиний засіб подолання пандемії, тому має бути обов'язковою для всіх громадян	10,2	20,2	10,6	4,4
вакцинацію ініціювали міжнародні	9,4	10,0	10,3	11,9

корпорації задля власного збагачення, жодного впливу на поширення хвороби вона не має				
вакцинація є лише операцією прикриття, насправді замість вакцин людям вводять невідомі речовини чи пристрої, щоб контролювати їхню свідомість та поведінку	6,0	4,6	7,1	5,2
інше	0,4	2,8	0,9	2,2
важко відповісти	9,1	10,9	8,3	17,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
вакцинація допоможе подолати пандемію, проте кожен має вирішувати сам за себе – вакцинуватися чи ні	42,7	49,4	36,2
вакцинація несе ризики для здоров'я більші, ніж сама хвороба	15,8	13,1	17,1
вакцинація – єдиний засіб подолання пандемії, тому має бути обов'язковою для всіх громадян	13,0	12,7	14,8
вакцинацію ініціювали міжнародні корпорації задля власного збагачення, жодного впливу на поширення хвороби вона не має	8,3	9,7	11,9
вакцинація є лише операцією прикриття, насправді замість вакцин людям вводять невідомі речовини чи пристрої, щоб контролювати їхню свідомість та поведінку	8,3	4,4	5,7
інше	1,2	1,9	1,7
важко відповісти	10,7	8,7	12,6

Розподіл відповідей на запитання **“Що, на Вашу думку, може завдати громадянам України більшої шкоди – поширення коронавірусної хвороби чи зумовлені карантинними заходами втрати від згорання економічної діяльності?”** (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
поширення коронавірусної хвороби	19,2	26,2
зумовлені карантинними заходами втрати від згорання економічної діяльності	56,3	44,1
важко відповісти	23,8	27,3
мені це байдуже	0,8	2,4

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
поширення коронавірусної хвороби	28,7	32,2	16,0	26,7
зумовлені карантинними заходами втрати від згорання економічної діяльності	49,8	39,1	48,5	38,5
важко відповісти	20,4	26,7	32,2	30,4
мені це байдуже	1,1	2,0	3,3	4,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
поширення коронавірусної хвороби	27,7	24,3	27,7
зумовлені карантинними заходами втрати від згорання економічної діяльності	42,7	47,7	40,3
важко відповісти	26,5	26,4	28,9
мені це байдуже	3,2	1,5	3,1

Розподіл відповідей на запитання *“Пригадайте, будь ласка, які з перелічених нижче емоційних станів Ви переживали найчастіше впродовж останнього пів року?”* (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
надія, оптимізм	30,3	32,7
печаль, смуток	28,3	26,0
пригніченість, безнадія	29,8	23,5
гнів, злість	20,7	19,6
спокій, умиротворення	8,6	11,4
радість, задоволення	5,8	8,1
цікавість, азарт	2,8	4,6
важко відповісти	14,9	13,2

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
надія, оптимізм	32,8	38,9	25,4	29,6
печаль, смуток	32,1	27,2	19,8	25,2
пригніченість, безнадія	35,1	17,0	19,5	32,6
гнів, злість	27,2	22,6	11,2	15,6
спокій, умиротворення	14,3	11,5	10,1	8,9
радість, задоволення	6,0	10,2	8,9	3,0
цікавість, азарт	3,0	6,7	4,4	0,7
важко відповісти	9,4	9,1	21,3	14,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
надія, оптимізм	36,4	33,3	29,8
печаль, смуток	20,9	25,5	29,6
пригніченість, безнадія	16,6	24,5	26,3
гнів, злість	15,0	22,4	18,9
спокій, умиротворення	13,4	10,3	11,7
радість, задоволення	15,8	8,2	3,3
цікавість, азарт	11,5	3,4	1,9
важко відповісти	11,5	13,1	14,3

Розподіл відповідей на запитання “*А в якому емоційному стані найчастіше перебувала, на Вашу думку, більшість громадян України?*” (у %)

	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.
пригніченість, безнадія	40,2	34,1
гнів, злість	34,1	26,6
печаль, смуток	22,5	24,0
надія, оптимізм	17,5	19,6
спокій, умиротворення	1,9	3,4
радість, задоволення	1,2	2,4
цікавість, азарт	0,7	1,0
важко відповісти	18,3	23,5

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
пригніченість, безнадія	37,0	32,8	33,7	33,3
гнів, злість	43,8	25,4	16,3	23,0
печаль, смуток	30,2	27,4	15,1	22,2
надія, оптимізм	20,4	22,8	13,9	21,5
спокій, умиротворення	1,9	3,3	5,6	1,5
радість, задоволення	0,8	2,2	4,7	0,7
цікавість, азарт	1,5	0,9	1,2	0,0
важко відповісти	12,8	22,2	32,2	27,4

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
пригніченість, безнадія	30,4	34,4	35,8
гнів, злість	22,1	30,4	24,6
печаль, смуток	26,9	22,2	24,3
надія, оптимізм	22,9	19,6	17,7
спокій, умиротворення	5,1	3,2	2,6
радість, задоволення	2,8	3,2	1,2
цікавість, азарт	1,6	1,0	0,7
важко відповісти	23,7	22,4	24,8

Резюме

1. Унаслідок запровадженого навесні цього року локдауну близько третини працюючих громадян (31,4%) тимчасово не працювали. Повністю втратили робоче місце внаслідок локдауну майже 5% респондентів. Серед працюючих громадян трудився і далі у звичному режимі майже кожен третій опитаний (33,1%), 21,3% на період локдауну перейшли на дистанційний режим роботи, 5,8% працюють дистанційно й сьогодні.

2. Незважаючи на значні матеріальні втрати українське суспільство залишається в цілому лояльним до карантинних та обмежувальних заходів, які запроваджуються в Україні у зв'язку з пандемією COVID-19. Третина респондентів (33,8%) вважають, що запровадження локдауну навесні 2021 року було загалом виправданим і дало змогу стримати поширення хвороби. Майже 13% відповіли, що ці заходи мали би бути ще жорсткішими. Лише кожен п'ятий опитаний (20,2%) оцінює локдаун як не виправдано жорсткий протиепідемічний захід, який завдав більше шкоди, ніж користі. Переважна більшість громадян (61%) нині готові поставитися з розумінням до можливого запровадження нового локдауну в разі погіршення епідеміологічної ситуації та дотримуватися передбачених ним карантинних заходів. І лише 14,6% заявили про намір ігнорувати локдаун. Чинити активний опір запровадженню локдауну нині схильні 8,3% респондентів.

3. Поступово зменшується «питома вага» українців, яких більше лякають економічні наслідки карантину, ніж коронавірусна хвороба. Рік тому понад половину громадян (56,3%) були більше стурбовані перспективами згорання економічної діяльності та втрати доходу внаслідок карантинних заходів, а поширення хвороби як такої назвали основною загрозою менш ніж 20% респондентів. У 2021 році вже понад чверть опитаних (26,2%) вважають, що саме поширення коронавірусної хвороби може завдати більше шкоди, а опосередкованих економічних наслідків пандемії побоюються 44,1%.

4. Водночас українське суспільство не демонструє високої дисциплінованості у дотриманні протиепідемічних заходів. Лише 22,1% респондентів зазначають, що мешканці їхнього міста (селища, села) **завжди** дотримуються маскового режиму в громадських місцях і транспорті, 16% – що обов'язково обробляють руки антисептиком після відвідування громадських місць, 10,1% – що уникають фізичних контактів з іншими людьми, 8,8% – що дотримуються півтора-двометрової дистанції, 6,6% – що обробляють антисептиком гаманець і гаджети. Істотно більше опитаних констатують **цілковите недотримання** їхніми земляками вимог щодо обробки рук антисептичними засобами (близько 30%), уникнення фізичних контактів (майже 38%), дотримання півтора-двометрової дистанції (42%), обробки антисептиком гаманця і гаджета після користування ними в громадських місцях (58,4%).

Одна з причин легковажного ставлення до запобіжних заходів полягає в тому, що лише 43,5% респондентів вважають, що такі заходи справді

убезпечують людину від зараження (у 2020 році таких було 45,6%), а 34,1% мають сумніви щодо їхньої дієвості (у 2020 році – 28,2%).

5. Загалом по Україні чверть респондентів (25,5%) не мають наміру вакцинуватися за жодних умов, а в південних областях таких майже половина (48,1%). При цьому більшість населення України визнає провідне значення масової вакцинації для подолання пандемії. Серед них 13,5% респондентів вважають, що вакцинація має бути обов'язковою для всіх громадян, 43,4% виступають за можливість вибору вакцинуватися чи ні. Прихильників обов'язкової вакцинації більше в центральних³ областях України (20,2%), а на Півдні їх, навпаки, найменше (4,4%). Близько 15% громадян висловлюють побоювання, що вакцинація несе ризики для здоров'я більші, ніж сама хвороба (у південних областях таких респондентів 25,4%). Кожен десятий опитаний в Україні (10,2%) поділяє міфи про те, що вакцинацію ініціювали міжнародні корпорації задля власного збагачення і жодного впливу на поширення хвороби вона не має.

---

³ Розподіл областей за макрорегіонами: Західні 1,7й (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області); Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ); Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області); Південний (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).